СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. — Ч. 27. — НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 7-го лютого 1945. No. 27. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, February 7, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

АЛІЯНТИ ВИРІВНУЮТЬ НЕПОРОЗУМІННЯ З РОСІЄЮ

ВАШИНГТОН. — Злучені Держави, Англія й Канада дійшла до порозуміння в справі доборy матеріялів для висилки в Росію на підставі Ленд-Лізу. Надіються, що четвертий протокол у цій справі буде підписаний упродовж кількох тижнів.

Совети дістали повідомлення з Вашингтону, Отави й Лондону після майже цілорічних переговорів, що кінцеві терміни достав є приємливі і документи вже віддані до друку для виготовлення до підписів. Інтересне те, що кінцева підготовча стадія до відновлення Ленд-Лізу з Росією пропала якраз на час конференції Рузвелта, Сталіна й Чорчила.

Годі точно сказати висоту нового Ленд-Лізу для Советів, але оцінюють його вартість між 2 й 4 біліонами долярів. У відновлі Ленд-Лізу говориться про доставу матеріялів до Советів згідно з потребами оборони Злучених Держав. Тому, що Росія ще не є у війні з Японією, ці достави не можуть бути наперед точно передбачені. Росія вчасі переговорів жадала від Злучених Держав позички у висоті 6 біліонів, але тому, що на таку суму треба згоди конгресу, справа ще не наладнана.

ДОЛС ДОМАГАЄТЬСЯ БІЛЬШОЇ УЧАСТИ АМЕРИКИ В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ.

ДЕТРОЙТ. — Джан Фостер Долс, який був дорадником ґубернатора Дюія в закордонних справах, виложив перед Економічним Клюбом Дітройту програму, як дійти до забезпеки миру. Він висловив погляд, що Америка мусить вмішатися в міжнародню політику так, як ніколи перед тим, а для забезпеки миру привернути довіря до великого американського експеріменту в демократії у протилежности до тоталітарної системи. Долс домагається активної ролі Америки замісць ролі обсерватора в міжнародніх справах.

ЗГИНУЛО 36 ОСІБ ПРИ ВИБУХУ КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК. — У морськім проливі між Бруклином і островом Стейтен Айленд трапився вибух тенкеру, що перевозить ґазоліну та олій. Серед вибуху згинуло 16 осіб а пропало яких 20. Ранених є около 120 осіб. Між погибшими більша частина належала до военних стрільців. Менша частина це члени залоги з купецької маринарки. Команда военної фльоти не оголосила ще імен погиблих, поки не дістануть повідомлення їх свояки.

ЗЛУКА МАЙНЕРСЬКОЇ ЮНІЇ З АМЕРИКАНСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ПРАЦІ ПРАВДОПОДІБНА.

МАЯМІ (Флорида). — На засіданню Екзекутивної Ради Американської Федерації Праці знову відновлено справу приняття Джана Дж. Луїса з його майнерської юнією до Федерації. Справа товчеться здавна, але тепер уже мабуть дозріла до кінцевого полагодження. Один з членів Екзекутиви висловився, що є „пів-на-пів" вигляди, що обі організації злучаться разом.

ВИНАЙДЕНО „ДІДОВІД" ДЛЯ СЛІПИХ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Мадичний офіцир в команді шпиталю военної маринарки капітан Дж. В. Ален виявив, що винайдено інструмент, який дасть спромогу перевести реґабілітацію ветеранів без порівнання скорше, ніж це було досі передбачуване. Винахід названо „компасом для дотику" („точ компас"). Є це кулька на мотузку, яка вказує де північ, а через те дає промогу сліпому орієнтуватися в його ході. Його винахідник є Реджіналд Е. Бошамп. Винахід уже придається у шпиталях. Тепер роблять експеріменти, як уживати компас на вулицях.

НАДІЄТЬСЯ 100 БІЛІОНІВ ДОХОДУ РІЧНО.

НЮ ЙОРК. — Руфус С. Токер економіст підприємства Дженерал Моторс Корпорейшен оприлюднив свої обчислення про сподіваний чистий дохід в Злучених Державах в році 1947. Він передбачує, що тоді буде занятих при праці яких 52 міліони людей, а чистий дохід в цілому краю піднесеться до 100 біліонів. Токер твердить, що уряд робить помилки в тому, що не передбачує точнічого числа людей при праці. Токер Каже, що навіть тепер яких 7 міліонів людей булоб не шукало праці, як би не війна. А кожен працюючий чоловік приносить теж зиск для краю.

ПРОТИ КАРИ СМЕРТИ НА ВПЕРТОГО ВОЯКА.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Бортон К. Ґвілер розпочав допити в справі засуду на смерть вояка Генрія Вебера за те, що опирався проти військового вишколу. Сенатор покликується на спротив палати адвокатів проти засуджування на смерть впертих вояків. Він домагається, щоб у цю справу вмішалася Військова Комісія сенату.

Радість у столиці з приводу здобуття Манілі

ВАШИНГТОН. — Визволення столиці Филипин, міста Манілі з японських рук, викликало загальну радість серед урядових кол та населення столиці. Филипинська кольонія взяла участь у благодарственній Службі Божій у церкві св. Альойзія під проводом секретаря фінансів Якова Фернандеза. Урядовці з американського департаменту стейту висловили прилюдно свою радість, а в конґресі сенатори: Тайдинґс з Мериленд, Тефт з Огайо і Тобі з Ню Гемшир виголосили відповідні заяви. Предсідник палати репрезентантів Сем Рейборн вислав ґратуляції ґенералови МекАртурови, командантови американської армії на Филипинах.

З різних сторін Злучених Держав, особливо з побережжа Тихого океану, надходять вісти про радість населення з приводу відзискання Манілі, бо це заповідає недалеке визволення цілого Филипинського архіпелягу.

ОБІЦЮЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИМ ҐАЗЕТЯРАМ ДОСТУП НА БАЛКАН

ВАШИНГТОН. — Урядуючий секретар стейту Джозеф С. Ґру запевнив американських ґазетярів, що стейт департмент подбає за те, щоб американські кореспонденти були допущені на німецьку територію для висилання кореспонденцій в Америку так скоро, як на це военне положення дозволить. Ґазетярі пригадали, що їхні прохання на дозвіл відвідати Балкан вже давно внесені до стейтового департаменту, але досі ці аплікації ще не полагоджені. Ґру відповів, що він енерґійно заопікується цею справою. Ґру виявив, що советська влада настає, щоб кожну аплікацію американського кореспондента трактувати окремо, отже не годиться на загальний дозвіл для американських кореспондентів відвідати балканські краї. Та Ґру вияснив, що американський уряд від самого початку стояв за те, щоб дозвіл кореспондентам видавала Аліянтська Комісія Контролі в Европі без потреби висилання аплікацій до Москви.

ЧЛЕН КАБІНЕТУ В КАНАДІ ПЕРЕПАВ ПРИ ВИБОРАХ

ОТАВА. — В окрузі Ґрей Норт перепав при доповняючих виборах до парляменту теперішній міністер оборони ґенерал А. Дж. Л. Мек Нотон на користь проґресивного консерватиста Ґарфілда Кейза. Ця невдача міністра оборони замітна тим, що він не був досі членом парляменту, отже це противиться канадійській традиції. Щоб йому зробити місце, зрезиґнував в окрузі Ґрей Норт посол ліберальної партії, але Мек Нот однаково перепав. Це вважають за невдачу премієра МекКензі Кінґа.

Франція домагається Ренщини й Рурщини

ПАРИЖ. — Ґенерал Де Ґол, голова тимчасового французького уряду, виголосив радіову промову, котру загально вважають домаганням Франції до конференції трьох потуґ.

Головне домагання Франції, за цею заявою, це встановлення ріки Рену східньою границею Франції. Франції мають бути віддані Надренщина та округа Руру.

Де Ґол домагався теж незалежности для Польщі, Чехословаччини й балканських держав та заявив, що Франція не буде вважатися зобовязана рішеннями, поробленими на конференції трьох потуг без приявности Франції.

ПРАВОСЛАВНИЙ СИНОД ВИБИРАЄ НОВОГО ПАТРІЯРХА

МОСКВА. — Алексія, бувшого митрополита Новгороду й Ленінґраду, вибрано й короновано новим „патріярхом всеї Росії" на соборі російської православної церкви, що відбувся тут у Богоявленськім соборі. Собор відбувся серед великого перепиху. По церемонії в катедрі патріярх узяв участь у бенкеті в готелю Метрополь.

ТРИ ПОТУГИ УКЛАДАЮТЬ ПЛЯН ЗАРЯДУ РАЙХУ

ЛОНДОН. — За загальними догадами, Рузвелт, Чорчил і Сталін у першу міру обговорять і зроблять постанову щодо заряду Райху по поваленню націстичного уряду. Здається, справу віддадуть Европейській Дорадній Комісії, признавши їй ширші права. У цій комісії Америку представляє Винент, амбасадор у Британії; Советський Союз Федор Ґусев, советський амбасадор у Британії; Британію сер Вилйем Стренґ, а Францію Рене Масілі, французький амбасадор у Британії. Можлива одначе й інша постанова.

До Німеччини підносять сусідні держави такі територіяльні претенсії, що з неї готові остатися по війні тільки дві третині.

ЛЮБЛИНСЬКИЙ ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД УЖЕ ПЕРЕБИРАЄ НІМЕЦЬКІ ТЕРИТОРІЇ

ПРАҐА (Польща). — Болеслав Берут заявив як президент польського тимчасового уряду заграничним ґазетярам, що тимчасовий польський уряд уже прилучив до Польщі деякі території, що до війни належали до Німеччини. Він саме вислав своїх урядовців до Оппельна, столиці Горішнього Шлезьку, котрий поляки вваажють старою словянською країною. (Оппельн, кажуть, це тільки по німецьки перекручена словянська назва Ополе). До Східньої Прусії вишлеться урядників, як тільки Червона Армія опанує зовсім країну. Поділ Східньої Прусії переведеться за засадою національною, і східна її частина, як населена литовцями, перейде до советської Литви.

Берут сказав, що советські републики Україна, Білорусь і Литва прислали вже Польщі допомогу в збіжжю, тоді як Допомогова Адміністрація Обеднаних Держав отягається з допомогою, бо мовляв вона не знає, котрий уряд має в Польщі право рядити.

УЖЕ НЕЗАБАРОМ ОПИНИТЬСЯ В АЛІЯНТСЬКИХ РУКАХ І САМ БЕРЛІН! — Перед нами столиця Німеччини, що, як заповідає Ґебельс, націстівський міністер пропаґанди, поставить наступаючим советським військам завзятий опір. Кожна хата, буде твердинею, заповідає Ґебельс, кажучи, що боротьба за Берлін, буде націстівською боротьбою на життя і смерть.

МАНІЛА ЗВІЛЬНЕНА

ГОЛОВНА КВАТИРА АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬК НА ЛЮСОНІ. — З входом до Манілі Американської 11. Повітряної Дивізії з полудня та 37. дивізії піхоти з півночі, все просто місто звільнено з ворога. Вояки Першої Дивізії Кавалерії пішком перейшли містом та очистили його зо снайперів. Ворог висадив у повітря два мости на ріці Пасиґу, але оставив два цілими.

З вязниці Билибиду американські війська випустили на волю коло 5,000 вязників, з котрих коло 4,000 були американці. З одного забарикадованого таборового будинку звільнено двіста заложників. Коли на домі піднято американський прапор, всі бранці почали співати американський національний гимн, а багато розплакалося.

Щоби врятувати життя 221 цивільним заложникам, бриґадир Вилйем Чейс випустив на волю японського команданта й його 65 вояків, що державлися в останньому будинку в концентраційнім таборі Санто Томас.

Коли японці побачили, що їх панування на Филипинах скоро скінчиться, вони завели в таборі режим голодування, себто давали бранцям так мало харчу, що ці остаточно мусіли всі погинути. Заряд табору тоді передано в руки армії.

Між звільненими з табору є „ангели Батаану й Корехідору"; так американці звали шпитальні послугачки, що відзначилися самопожертвованням вчас японської атаки на американські посілости на початку 1942. року.

МЕКАРТУР КАЖЕ: „ТЕПЕР ДАЛІ НА ТОКИО".

Ґенерал Доґлас МекАртур привитав „упадок Маніли" спеціяльним комунікатом, у котрім сказав:

„Упадок Маніли це конець одної фази боротьби на Пацифіку й початок другої стадії. Ми не спочинемо поки наш ворог не буде зовсім повалений. Ми вже добре на нашій дорозі, а нашою остаточною ціллю є Японія. Після вирятування Австралії, звільнення Филипинів, коли остаточне визволення Східних Індій і Маляїв є майже певним, нашим кличем стає: „Тепер далі на Токйо!"

БРИТІЙЦІ ЗАВДАЮТЬ ПОВАЖНИЙ УДАР ЯПОНСЬКІЙ ДОСТАВІ ТОПЛИВА.

ЛОНДОН. — Могутня британська морська сила доконала двох атак на японські нафтові рафінерії в Палембанґу, на Суматрі, і знищила ворогови 75 процентів припасів авіяційної ґазоліни.

У атаках брав участь 30,000-тоновий 4-шрубовий літаковоз „Індефетиґабл", найскорший, і наймодерніший і найбільший з модерних літаковозів. Першу атаку зроблено 24. січня, другу 29. січня.

НА ЗАХІДНІМ ФРОНТІ ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ВЕЛИКА ОФЕНЗИВА.

ГОЛОВНА КОМАНДА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Американська Третя Армія пробилася через лінію Зиґфрида, розбила важний комунікаційний узол Прім та вдерлася півверста милі вглиб західно-німецької гористої околиці. На своє велике здивування не стрінулася з поважним опором.

За всякими догадами, на західнім фронті приготовляється велика аліянтська офензива. Німецька пропаґандова служба вже заздалегідь приготовляє німців до неї.

ЗАХОПИЛИ НАЦІСТИЧНУ ШКОЛУ ПРОВОДУ.

ФОГЕЛЬЗАНҐ (Німеччина). — Американські війська добули в цій місцевости широко розбудовану школу для націстичного проводу. Кільканацять величавих будинків, збудованих на горі, що панує над широкою околицею, були призначені для вишколу майбутніх провідників нацизму. Школа мала преґарні спальні для 2,000 студентів, великі адміністраційні будинки, з високими вежами, та „вежу мудрости", де Ґітлер обіцяв злoжити колись продовження своєї праці „Майн Кампф."

Американські кореспонденти, що оглядали це величаве заведення, дивувалися, що майбутні провідники Німеччини його зовсім не боронили. Тільки далеко від будинку найдено тут і там трупи простих німців, що видно не мали права вчитися в тій школі.

НАЦИСТИ ДАЛІ ПІДБЕХТУЮТЬ НАРІД ДО ОБОРОНИ.

ЛОНДОН. — Націстичний провід на всі застави підбехтує німців не покидати своїх націстичних провідників та опиратися всіми силами пропаґанді за безумовну здачу. У цій пропаґанді беруть тепер головну участь крім д-ра Ґебельса ще д-р Роберт Лей, „провідник робітничого фронту", та Алфред Розенберґ, що був становлений націстами міністром східних територій. Німецька Новинкарська Аґенція звертається зо спеціяльною силою проти американців, називаючи їх повітряними бандитами.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи		Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКАНЦІ В МАНІЛІ

Вістка про вхід американських військ до столиці филипинських островів Маніли облетіла американську пресу й зовсім певно в кожній з них визвала передову статтю. І зовсім зрозуміло, бо є це подія величезної ваги не тільки для дальшого ходу війни, але й для ходу повоєнних подій на Сході. Є вона немовби символом нового порядку на Тихому океані.

Передусім американські збройні сили зазначили своїм вступленням у Манілу свою мілітайну вищість. Вони ввійшли до Маніли, коли ворог їх там ще не ждав, коли він не міг зорґанізувати проти цього якого-такого справного спротиву. Японці, що найшлися в той мент у Манілі, ледво чи вспіють з неї дістатися. Завдяки наглости вступу врятується з ворожих рук багато воєнних бранців.

Не тільки саме вступлення військ до Маніли було світлим воєнним маневром, але було воно завершенням світлої кампанії. З часу, як американців звідти прогнали японці своїм зрадницьким нападом, минуло три роки. Американців відкинено тоді так далеко, що їм прийшлося остаточно відбувати назад до Маніли дорогу трьох тисяч миль. Багато людей зневірилося в можливість повороту американців. Деякі, зневірившися, пробували накладати з наїзником. Одначе американський полководець МекАртур, відступаючи з Филипинів, обіцяв повернутися, і він тепер устарчився в слові.

Добуття Маніли є немовби короною цего повороту. Маніла це столиця Филипинів. Добуття її вже через це має величезне значіння. *Мало є в цій війні* подій такої міри. Це немов добуття назад Парижа для французів, Риму для італійців, Варшави для поляків, Букселі для бельґійців. Визволення столиці стає символом визволення цілого краю.

Добуття Манілі має значіння подвійного визволення. Це не тільки звільнення від японців столиці американської посілости, але й звільнення столиці филипинського народу, що стремить до повної незалежности. Загал филипинського народу не пішов на підшепти антиамериканської пропаґанди, але боровся партизанкою проти японського окупанта. На примірі филипинців пробували японці доказати всім народам Сходу, котрих японці пробують дістати під свою кормигу, що краще накладати з японцями як з чисто азійською силою. Добуття столиці филипинів американцями й співпрацюючими з ними филипинцями покаже тепер усім цим народам, що филипинці воліють американців ніж японців. Добувши назад Филипини від японців, американці певно виконають давнішу свою обіцянку филипинцям і віддадуть їм край під повну самоуправу. Це завдасть ще один політичний удар японському плянови розбудови великої імперії на Тихому океані.

Історія американської кампанії проти Японії показує зріст скорости цеї кампанії. Це нам дає основу надіятися, що дальша кампанія за остаточне визволення азійських народів з японської неволі піде ще скоршим кроком уперед.

Передумова світового замирення

„Три Великани", що десь тепер радять над доведенням цеї страшної війни до переможного кінця, мусять рівночасно погодитись і щодо того, який має бути в основі новий порядок світа по війні. Бо, як слушно всі підкреслюють, якщо буде згода щодо першого (а вона певно буде!), а не булоб її щодо другого, то шкода пролятої крови і величанських людських жертв, бо тривалого мира і по цій війні певно не буде.

На те звернув увагу щераз довголітній підсекретар стейту, Сомнер Велес, говорячи на ту тему перед Американсько-Жидівським Комітетом в Ню Йорку. Заговорив він про це у повній свідомости, що отсі речі треба підкреслити якнайвиразніше саме тепер, коли представники Злучених Держав, Британії та Совєтів відбувають наради, бо їх рішення можуть заважити на сотки літ на історії людства.

Велес, як досвідний політик, добре розуміє, які труднощі треба побороти, щоб завести в світі тривалий мир. Ось ті труднощі є величанські. Перешкоди є тепер і будуть в будуччині. Але є ще щось таке основне, без чого неможливо думати про ніякий мир навіть у найближчі повоєнні часи, якщо того основного буде бракувати. Саме про те і говорить Велес; так, як уже нераз про це говорив; так, як пор те саме було вже стільки мови і в нашій ґазеті. Бо це, про що тут іде, обходить український нарід чи не найбільше з усіх народів!

Отже іде про те, щоб „Три Великани" погодились тепер щодо цього, що міжнародня кооперація буде можлива і здійснима по війні тільки тоді, коли буде всіми ними заґарантований Міжнародний Закон про основні людські права. Ось такий закон мусів би ґарантувати в кожному краю кожній людині, безогляду на національність і віру, основні права щодо її індивідуального, свобідного й щасливого життя, себто ті права, що є в нашому „Бил оф райтс" в Америці.

Ніяка держава, каже Велес, не сміє людині ось тих прав відбирати, покликуючись ніби на те, що „це її внутрішня справа". Тому саме всі держави, що входять в склад Обєднаних Держав, каже Велес, мають підписатися під міжнародне зобовязання ось такі основні, людські права усім людям на своїй території признати та їх ніяк не нарушувати.

Колиж іде про воєнних біженців, то мусіла би бути ще друга міжнародна ґарантія, підписана всіми державами, згідно з якою біженці могли би вертати до своїх країв, де їм має бути заґарантоване ще й фізичне безпеченство.

Ось ті справи, що їх порушив Велес, є, як бачимо, такі важні, що можна сміло сказати, що якщо представники „Трьох Потуг" — Рузвелт, Чорчил та Сталін — не зможуть щодо них дійти до згоди, то тим самим шкода і думати, щоби міг настати якийсь мир в Европі, чи в світі. Найважніше, як до цеї проблеми поставиться Сталін.

Микола Чубатий.

Яка судьба Карпатської України?

Ціла Карпатська Україна нині найшлася вже під совєтською окупацією після прогнання німецьких та мадярських наїздників, при кінці жовтня минулого року. По постановам угоди поміж Совєтами та д-ром Бенешом Карпатська Україна малаб вернути в склад Чехословаччини, чого Совєти покищо льояльно держаться. В деннім розказі Сталіна з дня 27. жовтня, в якому говориться про добуття Ужгорода червоною армією, не було ані слова згадки, що це українська територія. Там тільки мова про територію Чехословаччини, добуту на німцях та мадярах. На підставі тогож совєтсько-чеського порозуміння Карпатська Україна дісталася таким чином з приходом червоної армії під чехословацьку владу. Тому і з цеї частини української землі маємо куди більше відомостей ніж зі Західної України, бо та відтята від світа справдішним китайським муром.

Що чувати нині на Карпатській Україні?

Тимчасову управу краю по приході совєтських військ переняв делеґат чеського уряду в Лондоні, міністер Немец. Одначе його влада радше тільки номінальна, бо дійсна влада в руках двох чинників: окупаційної армії та народних комітетів, потворених по всіх місцевостях. Народні комітети вибрали зі себе повітові народні комітети, а ці Центральний Народний Комітет як представництво місцевої людности. Який партійний характер тих комітетів невідомо, одначе їхня структура взорована вповні на совєтській системі, де теж місцеві совєти доповняють совєти більших адміністраційних округів. Можна припускати, що й закарпатські народні комітети наділі є комуністичними, принайменше у переважаючій частині.

Видно, що важко було делеґатови уряду Немецові обняти владу серед таких обставин, бо преса донесла про його подорож до Москви в товаристві депутатів Т. Валя та І. Петрущака, дотепер ішного члена тимчасової державної ради в Лондоні. Інтересне, що саме в звязку з поїздкою тої делеґації до Москви появилася вістка про можливість прилучення Закарпатської України до Совєтів.

Господарське положення на Закарпатті незвичайно лихе. Преса доносить про повний брак одежі, обуви, ліків, мила та насіння на засіви.

Чехословацький Вор-Реліф в Америці відзивається до жертвености „карпаторосів" в Америці, одначе відгомін наразі слабий. Дехто каже, що це тому, що лідери карпаторосів в Америці та провідники установ радше склонюються симпатіями до мадярів і тому слабо підтримують акцію чехословацького Вор-Реліфу.

З важніших подій в Карпатській Україні, це зміна на епископськім мукачівськім престолі. В травні 1943 помер мукачівський епископ Александер Стойка. Супроти неясного політичного положення Ватикан стримувався з назначенням нового владики, а заряд епархії поручив гайдудорозькому епископови Миколі Дудашови. Доперва в другій половині минулого року призначив Ватикан епископом молодого священика, Теодора Ромжу, духовника та професора ужгородської духовної семинарії, якого свячення відбулися 24. вересня 1944; отже тільки місяць перед окупацією Ужгорода червоними.

Про нового мукачівського владику офіціяльні чехословацькі джерела подають такі інформації. Епископ Теодор Ромжа має 34 роки. Гімназійні студії відбув в державній ґімназії в Хусті, богословські в Римі, в так званім Руссікум, себто семинарі для російських місіонарів. Має плавно говорити по російськи та ще як священик мав носити російську рясу та бороду. Який політичний напрямок нового владики, ближче невідоме. Додають тільки, що новий мукачівський владика витав червону армію по заняттю Ужгороду та підписав привітну телеграму до Сталіна.

Народні Комітети переводять тепер арешти тих, що співпрацювали з мадярами. Вони мають стати перед судами народних комітетів. Поіменно згадують тільки про арештування відомих типів Закарпаття д-ра Фенцика та Бродія. Перший за чеської передвоєнної влади був російським націоналістом, другий автономістом. По розпаді Чехословаччини обидва стали на мадярську службу.

Яку політику веде чеський уряд в Лондоні супроти Карпатської України?

На чехословацьких прапорах та державних емблемах поміщена глибока думка основника Чехословаччини та її визвольника Масарика: „Правда Вітезі", себто правда переможе. Таких переконань був Тома Масарик — перший президент Чехословаччини, великий гуманітарист та ідеольоґ. Та політика чеського уряду в Лондоні супроти Карпатської України є доказом, що уряд Бенеша є противного переконання, а саме, що неправда переможе. Політика ось того чехословацького уряду в Лондоні, це доказ крутійства супроти Карпатської України. В офіціяльних заявах в Лондоні все говориться та повторюється, що давна Чехословаччина з кольоніяльною господаркою чеських жандармів на Карпатській Україні належать до минулого. Обіцюють, що нова Чехословаччина має бути Федерацією чехів, словаків та українців, що урядниками на Карпатській Україні будуть тільки місцеві люди, тощо.

На основі тих заяв комуніст Іван Петрущак, член державної ради в Лондоні, розписувався широко, що давний язиковий хаос на Підкарпатті належить вже до минувшини. Майбутність Карпатської України піде в напрямі повної українізації, бо по таких переживаннях, як боротьба з мадярами 1939, край дозрів, щоби самоозначити своє національне обличча.

Інакше говорив міністер заграничних справ Ян Масарик. Він сказав, що чеський уряд не буде попирати ні українського ні російського напрямку на Підкарпатті. Офіціяльно так було й до війни, бо чеському урядови саме залежало на цім, щоб мовний хаос далі існував та давав змогу чехізувати Карпатську Україну та її господарсько експльоатувати.

Та зовсім інакшу політику веде той самий чехословацький лондонський уряд на терені Америки. Тут в Ню Йорку видає: Czechoslovak Government Information Service — **Carpatian - Russian** Desk, себто ґазету під заголовком: „Карпато-русскіе Новости", писані латинкою та видавані мовою, якої ніде на світі немає. Не є це ні мова українська, ні російська, ні місцевий карпаторуський діялект. Це мова ще найбільше зближена до мови безсмертного Тетерваковського, возьного з „Наталки Полтавки", справдішний глум з карпатських українців. Річ природна, де йде про назву населення тої нещасної країни, то всюди кличуть їх „карпаторусскіе". Цинізм тої пропаґанди доходить до того ступня, що навіть карпато-українських героїв січовиків, що в березні 1939 проливали свою кров за волю рідної країни, називають в цій ґазетці „карпаторусскими патріотами" та, що в березні 1939 лилася кров „карпаторусских селян и интелігентов".

Яке завтра жде Карпатську Україну?

Мабуть ця дволичність чеського уряду в Лондоні стала й причиною, що карпато-українським комуністам того було забагато. Недавно донесла світова велика преса, що член державної ради в Лондоні карпато-український комуніст Іван Петрущак, який був разом з міністром Немецом в Москві у делеґації, зрезиґнував з члена державної чехословацької ради в Лондоні та поставив домагання до совєтського уряду влучити до Совєтів не тільки Карпатську Україну, але також ці українські території, що досі входили в склад Словаччини, себто Пряшівщину. За прикладом Петрущака зрезиґнував теж з членства в державній раді другий представник Закарпатти, москофіл д-р Павло Ціберe.

Преса донесла навіть про якусь ноту Молотова до чеського уряду в Лондоні, що супроти бажання населення прилучитися до совєтської України ледви чи вдасться утримати приналежність Закарпаття при Чехословаччині згідно з умовою Молотова з Бенешом.

Ця вістка викликала спершу констернацію серед чехів. Американський орґан чеської пропаґанди „Карпато-Русскіе Новости" заперечив такі поголоски та називає їх провокаційними. Одначе в останніх днях д-р Бенеш заявив, що не буде противитися прилученню Карпатської України до Совєтів, коли населення в голосуванню за цим заявиться.

Та майбутність така, що Підкарпатська Україна таки буде мабуть влучена до Совєтів. Совєти розложили собі прилучення решти української території до Росії на рати. Спершу не хотіли пуджати капіталістичних держав такою новиною, що межі червоної імперії стали вже на полудні від Карпат. Це відкриває їм браму кожної хвилини машерувати в угорський низ, маючи всі карпатські провали у своїх руках. Тепер, коли західні держави погодилися вже трохи з домінацією червоної Росії над центральною Европою, приходить другий ступінь прилучення преважної із стратеґічного боку Карпатської України до Совєтів.

З українського становища навіть ліпше, колиб так сталося. Карпатська Україна й так булаб під стислою контролею совєтських політичних орґанів чи як частина Чехословаччини, чи Совєтського Союзу. Прилучення Карпатської України до Совєтів її положення ні не поліпшить, ні не погіршить. Проте такий оборот справи з Карпатською Україною був би таки доказом слушности тези покійного Томи Масарика, що правда перемагає, а неправда веде до прогри.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІҐТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

125)

Штаб рушив далі. З лісу назустріч виткнулися довгі ряди полонених під ескортою кіннотичиків. Синяво-зелені однострої австрійської піхоти мішалися з дещо темнішими синявими уборами німецької кінноти у чорних блискучих касках. У декого замісць мідного німецького орла темним блеском переливався великий залізний хрест на касках, — ознаки орденського полку. — Були це старі „приятелі" 16-і кінної дивізії зпід Ярослава, Олешич й Любачова — пята баварська кінна дивізія. Між піхотинцями вирізнювалися чудернацькими уборами у вигляді перевернeного вверх дном ведра штабові австрійські старшини. Ґенерали стали збоку на схрещенні вулиць. Їх доглянувши конвоїри підтягалися, підтягалися полонені, старшини особливо. Недоумівaючо вибалушували очи, побачивши у товаристві ґенералів малого хлопчака на великому сивому коні. Може згадували своїх дітей, від яких тепер ділила їх довга, двохтисячверстна смуга окопів, стережена узброєними до зубів міліонами інших батьків...

Штаб проминув порісші бурянами Волчецькі згарища і все змінилося, показувало, що тут розпоряджав господарний власник. Перше, що кидалося у вічі — безліч стежок і доріжок у ліси у всіх напрямках. На кожному схрещенні стовпи з таблицями, куди яка доріжка заведе подорожного, груба стрілка, або вирізана на дошці рука, показували де міститься комaндант сотні, баталіону, полку, чи дивізійний штаб. Через болота й низини солідні у два настели мости, часом на кільометри довгі, по боках мостів високі і довжезні містки для пішоходів. Сухі, цементові землянки і сховки у бойовій лінії, цементові кулеметні гнізда, округлі, куполуваті гарматні позиції, з отвором на обстріл трохи не на 180 степенів, із залізо-бетону, навіть електричне освітлення. За бойовою лінією напів у землі майстерно збудовані колиби для старшин з прикрасами із березових патичків, березові столи, стільці, ґанки. Перед кожною колибою малий городець засіяний огірками, фасолею, горохом, редькою, навіть бульбою. Кожна городина росла окремо, всьому знайдено своє місце. Виглядало на літнище: скрізь по лісі розкинулися чепурні колиби, солідні стайні у віддалі. Від колиби до колиби прокладено дощаті хідники. Порівнювали ґенерали німецькі становища з російськими — вогкими і брудними, крізь кругляки стелі і стін з яких сипалася пересохла земля, а в негоду грязь. Ворог ворогом і війна війною, та росіянам до німецької господарности занадто ще далеко.

Штаб нагнав полки у лісах під Маневичами. На північ, під недалеким Карасином всю ніч зривалася стрілянина. Стенбок видав наказ наступного дня розвинути операції у напрямку Троянівка-Гулевичі, опанувати переправою через Стохід. Постеливши на землю кінські попони, а сідла поклавши під голови — ґенерали полягали не роздягаючися. Між них в середину пропхався малий Олег Паволоцький. Лягати окремо хлопець боявся гаддя і мишей. Перед мишами відчував просто невимовний жах. Намірявся багато чого довідатися від ґенералів. Спати не хотів, а нічліг під відкритим небом здавався йому надзвичайно приємним. Все було для нього нове і все цікавило. На розпити ґенерал Стенбок розсудно відбуркнув, що ніч дана на те, щоб відпочити, наколиж хлопець буде базікати, то його викине. Тут до півдня не виспятиметься, бо перед сходом сонця вирушать далі. Чорний знов по приятельськи порадив старатися заснути, відвернувся і захропів.

Всю ніч над Маневичами палало. Ворог певно палив склади. З думками, що то він побачить завтра і де ночуватиме — хлопець заснув.

Завтрішний день приніс багато змін і безкорисних втрат. Вночі вернув у дивізію ґенерал Володченко. Операції пішли зовсім іншими темпами. Замісць ворога переслідувати — дивізія понесла тяжкі втрати від ворожого налету. Опісля дві доби кружляла в районі; прийшла над Стохід тоді, як російська піхота вже окопалася на східному березі ріки. Завинив у тому ґенерал Володченко і... вахмістр чернигівського гусарського полку Микола Павлович Усищев.

XXXIV.

У самий розгар руско-японської війни у 8-мий гусарський лубенський полк вступив на службу однорічником одинак заможних землевласників і фабрикантів, не то оправославлений турок, не то з донської козацької старшини по походженні. Приняли молодика наче доброго. Та бо він третього дня своєї служби потрапив вилупцювати однорічника - підстаршину, тендитного синка команданта персональної його величности охорони, ґенерала графа Граббе. Графчука швиденько з лубенського полку перевели у ґвардійську кінноту, а неспокійного однорічника під „батьківський" нагляд старшин. Кілька місяців служив він вірою і правдою, зрозумів усі тайни муштри, але наступного року знов тяженько прошпетися: відмовився їхати на втихомирення збунтованих селян. Через таку причину, по скінченні служби не допущено його до старшинського іспиту. Звільнився з війська вахмістром.

(Дальше буде).

КАРЛИКОВАТІ МАШИНКИ ЕЛЕКТРОНІКАМИ

Електричні лямпки („тубки") такі маленькі як людський мізиний пальчик, заповідають переміну теперішних великих виробів на малесенькі забавки. Це, як кажуть, станеться вже після війни.

Так, наприклад, одно підприємство вже придумало радіо-апарат величини пуделка на цигари. Інжиніри кажуть, що його вже й тепер виробляють. Але вони заповідають, що незабаром будемо мати радіо-апарат такої величини, як були кишенкові годинники в початках нашої іміграції до Америки.

Тому, що малі радіо-апарати не можуть видавати сильного голосу, придумано способи скріпити слух людини при помочи окремого винаходу. Отже малесенькі електронічні тубки в сполуці з малесенькими „сухими" електричними батеріями дали нагоди виробити один спільний інструмент з голосником, приладом до переловлювання голосу і батерію в однім пуделочку.

Радіо-апарат тут згаданий і описаний лише на приклад. Але багато інших приладів та машин, які тепер займають просторі місця, будуть перемінені на мініятурні, отже такі малі, як це лише можливе. Так будемо мати машину до сортування паперових карток у бюрах. Вона буде мати 60 тубок. Навіть один цаль місця заощаджений на приміщення кожної тубки, багато зменшуе вигляд і розміри машини чи там якогось винаходу. Машинки, що пересилають писані вісти по дроті або по радіо, навіть і вони будуть дуже зменшені, бо будуть уживати по війні мініятурних тубок.

Скоро лише пічнуть продукувати нові вироби після війни, місце для кожної обстанови підпаде великим перемінам, головно через уживання малесеньких тубок при радіо. Радіо-апарат буде міг служити для різнородних цілей, бо до нього будуть причепленірізні нові винаходи, що їх можна буде пускати в рух при помочи радія. Радіо-апарат буде міг мати прилад для телевізії і прилад до фонографічних плит у такий спосіб найменше четвертина місця, що його займають радіо-апарати та фонографи буде зашанована.

На маленьких автах радіо-апарати будуть могли бути приміщені у торбах, де тримають рукавички; їх будуть витягати лише тоді, коли хто схоче уживати радія.

Електричні тубки вже тепер найшли загальний вжиток для різних воєнних потреб. Інфантерійні „вокі-такі" і „генді-такі" парашутистів, при помочи котрих вони говорять і порозуміваються, полягають якраз на ужиттю цих нових мініятурних електроніків. Від них вони перенеслися на літаки та на бальони. При їх помочі можна точно означити погоду на землі споза хмар. Є ще й інші воєнні прилади, оперті на електроніках, які мають вигляд дуже маленьких предметів, а які сповнюють свою службу так, як великі інструменти.

Тому, що ці тубки найдуть загальне застосування, підприємства приготовляються продукувати їх масово і довести в той спосіб до загального подешевіння. От уже тепер ціна тубки при радіо-апараті виносить пересічно $1, а початково вони коштували по $6.50. Мініятурові тубки наразі дорожчі, ніж звичайні, але приходить час і на них. Їх почала продукувати щойно в 1940 році Радіо-Корпорейшен оф Америка, отже не було ще часу на їх загальне розповсюднення.

Виріб нових тубок мав давніше на ціли удосконалити їх силу. Колиж їх сила вже доведена до досконалости, тепер приходить черга на зменшення їх величини. Памятаємо, як при радіо-апаратах уживали електричних батерій і який то був поступ, коли винайшли тубки-лямпки в 1927 р. Потім ішли удосконалення тубок аж до 1934 р., а від того року йдуть спроби їх зменшення майже до величини жолудя. Вже вчасі війни, як згадано від 1940 р. їх знову зменшено. А в найновішому часі придумали „лямпки" з металю, котрі вже не можуть бути лямпками, тому треба буде називати їх „тубками".

М. Вировий.

З життя українських громад в Арґентині

2)

Українські організації в Арґентині.

Серед українських громад в Арґентині повставали різні орґанізації, але про них також певних дат маємо дуже мало. Деякі з них перестали істнувати а згадуючи про них не маю на думці осуджувати їх діяльність, чи розглядати та виводити причини їх закриття. Наводжу це впрост для того, щоби підтвердити цей факт, що така чи інша орґанізація від такого а такого часу почала істнувати, така і така перестала істнувати, щоб дати перегляд коли і як творилося орґанізаційне життя українців в Арґентині.

Перша українська організація в Арґентині це була „Читальня" заснована в Апостолес в 1910 р. священиком о. Карпюком, який вів там душпастирську місію всего 2 і пів року, а опісля повернув до краю. Опісля в Апостолес засновано Українську Кооперативу за старанням о. Сенишина, який приїхав в 1911 р. і помер в жовтні 1926 р. Кооператива була дуже сильно розвинена, але по передвчасній смерті о. Сенишина перестала істнувати.

Опісля серед нового припливу еміґрації перше Українське Т-во, це була „Молода Громада" заснована 10-го лютого 1925 р. в Беріссо (пров. Буенос Айрес), яка 10. серпня 1924 р. перемінилася на Т-во „Просвіта" яке істнує там по сьогодня.

Перше Товариство „Просвіта" в Арґентині засновано 1. серпня 1924 р. в Буенос Айресі, яке опісля получилося з Просвітами в Беріссо і на Док Суді та стало піоніром культурно - освітнього життя всеї української громади в Арґентині. Від дня 15. квітня 1932 р. Т-во „Просвіта" є затверджене арґентинським урядом і загально начислює понад 30. філій, які істнують по всіх сильніших українських громадах. Дати про їх заснування можна найти в Календарі „Просвіти" на 1936 рік та в ювілейних числах „Укр. Слова". Загальне майно „Просвіти" в Арґентині виносить понад $150,000 (сто пятьдесять тисяч) пез.

Товариство Взаїмної Допомоги в Кордобі. — Засноване 15. серпня 1926 р. набуло свій власний дім, але сьогодня воно опинилося в чужих і ворожих українському рухові руках.

Українськьий Національний Клюб. — Засновано 9-го лютого 1930 р. Клюб видавав також свою часопись „Україна", однак по кількох роках перестав істнувати як Нац. Клюб так і його орґан.

Українське Руханкове Т-во „Сокіл" засноване в квітні 1931 р. В тім самім році повстали дві його філії; одна в місті Кордоба і друга в місцевості Ля Фальда, пров. Кордоба. Дня 19. листопала 1933 р. відбулося урочисте посвячення Сокільського Прапора. До тепер діяльним остало лише Т-во „Сокіл" в Кордобі, яке зареґіструвало свій статут в провінціональнім уряді. Філія в Ля Фальда перестала істнувати, а „Сокіл" в Буенос Айрес в 1938 р. зіллявся з Укр. Стрілецькою Громадою, яка перебрала його прапор і все майно. В 1939 р. „Сокіл" відновився знову як самостійне товариство, але по деяких змаганнях знова перестав істнувати.

Взаємна Допомога. — Перша і одинока запомогова орґанізація заснована в 1931 р. При ній істнувало бюро посередництва праці, дешева харчівня для безробітних, щаднича каса, інформативне бюро і т. п. Діяльність цьогож Т-ва була широко закроена, але воно рівнож не встоялося.

Українська Стрілецька Громада. — Заснована 26-го листопада 1933 р. і в грудні 1934 р. посвячено Стрілецький Прапор. В 1938 р. по злиттю з Т-вом „Сокіл" зістало перемінене на О. Д. В. У. (Орґанізація Державного Відродження України). В році 1939 принято назву „Відродження", яке має свої філії на Авежанеді і в Беріссо. Філія У. С. Г. істнувала також в Кордобі, яка в останніх часах припинила свою діяльність.

Український Союз Монархістів-Державників „Плуг та Меч" засновано в лютім 1936 р., який перестав істнувати в 1942 році.

До цього треба додати, що істнували ще такі українські орґанізації: Батьківщина — Бс. Айрес 1929-30 р.; Український Міжорґанізаційний Комітет — Бс. Айрес 1931—32 рік; Руханкове Т-во „Січ" — Док Суд 1931 р.; Доброчинна Спілка Жінок — Бс. Айрес 1931—32 рік; Спілка Українських Інжинірів — Бс. Айрес 1931—32 р.; Самопоміч — Бс. Айрес 1933 р., Союз Українок — Бс. Айрес 1931 рік. Всі ці орґанізації перестали істнувати. В році 1943 засновано Комітет Українців в Арґентині, який істнує до тепер і нічим не звязаний з істнуючими українськими орґанізаціями.

Слід зазначити, що істнутав цілий ряд орґанізацій, які мали назву українських, як „Самообразовання", Укр. Робіт. Орг. і різні бібліотики, але в дійсности вони не були українськими а впрост „екстремістичними" та українському самостійницькому рухові ворожі, — тому уважаю, що про них не варто й згадувати.

Українські чсописи й журнали.

Перший і найстарший український часопис в Арґентині, це наше „Українське Слово", що для добра і розвою, та культурого піднесення нашої громади істнує вже 17-й рік, та від початків свого зснования було офіційним органом Т-ва „Просвіта".

„Українське Слово" появилося з датою 21. січня 1928 р. Зразу воно друкувалося на „шапіроґрафі" і лише на 4. тсорінки, в році 1930, почало виходити друком, і в побільшенім розмірі та на 6. сторінок і в такім розмірі виходить воно до тепер. В своїм життю „Укр. Слово" пройшло твердий шлях змагань, одначе помимо всіх трудностей встоялося на своїй стійці і до сьогодня непохитно служить інтересам нашої громади й нашого народу.

„Україна" часопис - тижневик і офіційний орган Укр. Національного Клюбу, який перестав істнувати враз зі закриттям Нац. Клюбу.

„Наше Життя" чcombat часопис — орган Бюра Опіки над Українськими Емігрантами, які істнували в 1932 р. та головно занималися кольонізаційними справами і по деякім часі перестали істнувати.

„Наш Клич" — часопис, офіційний орган Укр. Стр. Громади, опісля О. Д. В. У. (Орґанізація Держ. Відродження України). Перше число появилося з датою 5-го травня 1934 р. зразу малого формату, опісля побільшено його розміром і зараз виходить на 6 сторінок як орган Т-ва „Відродження".

„Південно Американські Вісти" появилися в березні 1936 р. як приватний часопис під редакцією п. В. Марака. Вийшло тільки 3. числа.

„Поступ" — часопис, орган відновленого Т-ва „Сокіл", появився в січні 1939 р., одначе так як Т-во не мав сили встоятися і після виходу кількох чисел перестав істнувати.

„Перелом", — часопис видаваний Комітетом Українців в Арґентині. Перше число появилося з датою 10-го червня 1943 р.

„Український Сокіл" журнал-місячник, видаваний Руханковим Т-вом „Сокіл". Перше число появилося з датою 1. травня 1934 р., вийшло всего 3 числа.

„Відвойовник" журнал однодневка виданий Українською Стрілецькою Громадою в січні 1934 р.

„Плуг та Меч" журнал, непеpіодичне видання Укр. Союзу Монархістів-Державників. Перше число появилося у вересні 1936 р. і вийшло 9 чисел, та перестав виходити з кінцем 1940 р.

„Шершень" гумористичний журнал відбиваний на „шапіроґрафі". Виходив в 1930 р. і появилося всего 3. числа. Основником і головним його редактором був бл. п. інж. О. Шкеда, що мав псевдонім „Джміль".

„Батіжок" журнал сатири та гумору. Перше число появилося з датою 6. квітня 1936 р. і його редактором та видавцем був п. Н. Величковський.

„Поступ" — український католицький двотижневик в Апостолес (Місіонес). Видають О. О. Василіяни і перше число появилося з датою 15. жовтня 1944 р.

(Кінець буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Річний звіт Братства св. Івана Хрестителя, від. 70 У. Н. Союзу.

Прихід за рік 1944 є такий: вкладки до У. Н. Союзу (старші і діти) $3,489.57, вкладки до Братства $628.90, вкладки до У. Н. Дому $176.00, вкладки посмертні по бл. п. С. Ленчук $101.00, процент від державних бондів $106.25, процент в банку $22.82, за тикети з балю, 1943 рік $3.50, зворот від Укр. Білдінґ-Лон $1.81.

Разом усього доходу **$4,529.85.**

Розхід за рік 1944 такий: За розмет до У. Н. Союзу (старші і діти) $3,475.67, вкладки від членів до У. Н. Дому $176.00, бенефіт членам $258.00, делеґат на Укр. Конґрес $35.00, дар для еп. Богачевського $25.00, кошти річних зборів $15,00, Червоний Хрест $10.00, на Семинар в Стемфорді $10.00, місцева церква $10.00, Укр. Програма (М. Чубатий) $10.00, Укр. Американський Реліф Фонд $10.00, вінок (бл. п. С. Ленчук) $10.00, „Свободі" за братські друки $25.75, видатки секретарів на кореспонденцію 1924 р. $18.24, платня уряду за 1944 рік $125.00, за банкову баксу $6.00, за тикети (Хор Лисенка) $6.00, попис місцевих дітей $5.00, асекурація майна Братства $4.00, панахида за жовнірів $5.00.

Разом усього **$4,239.96.**

Зіставлення:

Прихід за 1944 рік $4,529.85.

Розхід за 1944 рік $4,239.89.

Остаєсь **$289.89,**

з чого вложено до банку Комершіел Трост Компані — на щадниче конто $109.75, а на чекове $180.14.

Разом **$289.89.**

Загальний стан каси Братства такий: готівка в банку на ощадностевим конті $2,380.28, а на чековім конті $1,150.46, державні бонди $4,500.00, готівка в касіера $10.00, інвентар Братства $150.00, довг на членах $115.48.

Разом усього майна **$8,306.22.**

Загальний стан членів Братства такий: з кінцем 1943 року було членів 140, вступило нових членів 2. — Разом членів 142. — В 1944 році суспендовано 2, а помер 1, з кінцем 1944 р. є членів 139, з кінцем 1943 р. було дітей 29, в 1944 р. суспендовано 2. — Разом 27. — В 1945 р. є дітей 27, в В 1945 р. є членів 139. — Разом членів **166.**

За Уряд Братства:

Михайло Косоноцький, голова; **Стефан Гріца,** касієр; **Андрій Бусько,** рек. секр., **Микола Пігура,** фін. секр. За Контролю Братства: **Михайло Баран, Володимир Вутковський, Левко Кулич.**

НЮАРК, Н. ДЖ. — ПОВІДОМЛЕННЯ.

Просимо всіх **предсідників і секретарів** товариств і парохії у місті Нюарку, щоби зійшлися на **дуже важні збори,** які підписаний комітет скликує на **понеділок, 12. лютого 1945 року, в 8. годині вечером,-в Українській Централі, при 180 WILLIAM STREET, NEWARK, N. J.**

АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЗАПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ
П-ні А. Соколовська, секр.
878 South 15th Street, Newark, N. J.

ЖАРТИ

Щасливий чоловік.

Нюйорський лікар у дільниці Мангетен має балакучу жінку. Що вона вже не наговорить своєму чоловікови — просто світ кінчиться. Чоловік не знає, як собі порадити.

Раз приходить до нього пацієнтка. „Що вас болить?" — питається лікар.

„Ось послухайте, пане докторе; Мій чоловік одурів! Годинами говорю до нього, а він не відзивається. І прошу, і кричу, і ганьблю, а він ні чичирк".

„Та він не здурів", пояснює лікар. „Не журіться, навпаки, радійте. Він помудрів. Що за щасливий чоловік!"

Куток мови

ДО ДИСКУСІЇ ПРО ТРАНСКРИПЦІЮ.

Про заведення одностайного переписування чужих слів по українськи заговорив часопис „Америка". Запитуються редакцію читачі, чому наші часописи різно ті самі імена пишуть, і редакція подала деякі поради, як вимовляти слова англійської, німецької, скандинських, латинських мов.

Редакція виходить видно зо заложення, що кожне чуже слово треба по українськи вимовляти за звуками того слова в його рідній мові. Це правило можна вважати розумним, хоча не все легко його держатися. „Америка" подає одну таку трудність з переписуванням імени теперішнього британського премієра, і зовсім слушно каже, що голосівка в першім складі це ні „е" ні „о", а щось посередне між одним і другим. З цього можна би робити висновок, що не треба писати ні „Чорчил", ні „Черчил", з чим можна би згодитися, якби тільки було сказано, як саме краще писати.

„Сар" чи Зар"?

Про вимову німецьких слів тепер справді варта би більше написати, бо з приходом аліянтських військ на німецьку територію читачам часописів приходиться читати щораз більше імена німецьких міст, рік, країв, тощо. Та не можна з усім погоджуватися, що в цій справі каже редакція „Америки". Наприклад, пишеться:

„Невірно писати німецьке Salzburg або Saar як „Зальцбурґ" або „Заар", бо німецьке "s" усе вимовляється як наше „с". Німці отже кажуть „Сальцбурґ" і „Саар."

Каже Г. Бавман, автор німецько-англійського словника, хто-зна чи не найкращого такого словника (що появився накладом накладні проф. Лянґеншайдта в Берліні, в 1910. році), що "s" не все вимовляється однаково, що раз воно звуть як „с", інший раз як „з"; що саме таке "s", що вимовляється як „з", трапляєтьсея головно перед і між голосівками. Як приклад слів, у котрих "s" вимовляєтьнся як „з", він подає німецькі слова: Sonne, Reise, Gemse, Linse. За цим автором слова "Salzburg" і "Saar" треба вимовляти: Зальцбурґ і Зар.

Таку саму вимову подає для цих слів FUNK & WAGNALLS NEW STANDARD DICTIONARY, у котрім зовсім певно вимову німецьких слів подали добрі знавці німецької мови. У передмові до цього словника подано в правилах, як вимовляється в німецьких словах "s":

"S" рівняється „з", коли воно починає слово перед голосівкою і коли воно приходить між голосівками або між l, m, n, r і якоюсь голосівкою".

„Українська Загальна Енциклопедія" пише не „Сальцбурґ" і не „Сар", а „Зальцбурґ" і „Зар" (або зукраїнщене: „Зара"). Вона звісно може не мала людей, що знають англійську мову, але певно мала, що знають німецьку.

„Люзон" чи „Люсон"

За словами „Америки" еспанські слова треба транскрибувати, як італійські. „Отже треба писати „Люзон", а не „Люсон".

Тут теж зайшла деяка помилка передусім через те, що звук еспанського "z" не подібний до звука італійського "z". Еспанське "z" це те саме, що англійське "th" у таких словах, як: three, thought, thread. В краях еспанської Америки вимова цього звука зіпсута так, що люди звичайно вимовляють "z" просто як наше „с". Отже хто хоче вимовляти слово "Luzon" по „еспански", як це вимовляють в Еспанії, вимовить „Лютон", при чому „т" не буде наше „т", а англійське "th" зо слова "three". Коли хто хоче вимовити його так, як його вимовляє простолюддя в краях еспанської культури поза Еспанією, то скаже просто: Люсон.

Правда, американці, бачучи слово Luzon, по привичці будуть читати "z" як наше „з" і кому скажуть: Лузон. Тому згаданий словник англійської мови Фонка й Ваґнелса подає для того слова дві вимови: 1) Лузон, 2) Люсон. Виходилоб, що для американця обі вимови добрі, хоча перша дещо краща, ніж друга. Між цими двома вимовами треба би вибирати й українським людям. За першою транскрипцією промовляло би те, що так частіше вимовляють це слово американці. За другою більше еспанською транскрипцією промовляло би те, що вона йде за вимовою тубильців; як українці ждуть, щоби чужинці вимовляли українські імена так, як їх вимовляють українці (наприклад, Львів, а не Лхвуф або Лемберґ, Тернопіль, а не Тарнополь), то ми самі повинні вимовляти ґеографічні імена в краях еспанської мови за правилами еспанської мови. Правда, Филипини тепер американська посілість, але за всякою правдоподібністю вони незадовго стануть вповні самостійною державою, і тоді відпаде навіть цей арґумент, що нині промовляє за те, аби це імя вимовляти по американськи.

Приклад вимови цього слова по американськи показує нам, що інколи буває дві вимови, майже однакові добрі. Таке саме може трапитися й з транскрипцією.

„Хуан" чи „Хван"?

Іншого роду трудність з еспанським словом "Juan", що рівняється нашому слову „Іван".

Початкове "J" в еспанській мові вимовляється, як наше „х". Кінцеве "n" як наше „н". Настільки все ясно. Одначе, еспанський двозвук "ua" еспанці вимовляють як один склад, а тимчасом, як українець напише „уа", він вимовляє не один склад, а два: „у" і „а". Отже коли українець напише „Хуан", буде читати: Ху-ан. Ось чому дехто пише Хван; це теж не відповідає вповні еспанській вимові, бо „ва" це не еспанське „ua". але воно має за собою те, що в такій транскрипції слово має один склад, як в еспанській мові. Маємо тут ту саму трудність, що з переписуванням англійського „доблю", наприклад у слові: Washington. Певно, що початкове „Ваш" чи „Вош" не відповідає зовсім англійській вимові складу "Wash". можливо, що „уош" було би ближче до неї, але з цим переписуванням та трудність, що українець „Уош" буде читати не як один склад, але як два: „у" і „ош".

Ці приклади показують, чому ми забираємо слово в справі транскрипції. Здавалося би, що нема простішої справи, а прецінь стільки часто суперечних зо собою аргументів виявляється при переписуванню того самого слова. Дискусії такої треба, якщо люди, що вживають української мови в слові й письмі, мають завести яку-таку одностайність, „стандард", у її уживанню.

Забираючи це слово, ми зовсім ніколи не думали, що це є останнє слово в цій справі. Правдоподібно, і за противними думками найдуться ще інші аргументи, і ми певно були би раді їх почути. Людей, які в цих справах приходять до інших висновків, не думаємо посуджувати за щонебудь гідне хочби найменшої догани, якщо тільки вони до свого висновку прийшли по певній застанові. Зовсім певно нам ще довго прийдеться над цими справами дискутувати, поки прийдемо всі згідно до одної думки.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 8. лютого, в Народнім Домі, 831 Джозеф Еве., в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. — За уряд: Д. Братусь, гол.; В. Ґурянський, фін. секр.; Н. Могомет, кас.; В. Іванців, рек. секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 11. лютого, в год. 1:30 пополудні в галі церковній. Просимо всіх членів явитися на збори та вирівнати свої вкладки і належитости. На цих зборах буде вибір делегатів на конвенцію, тому всі члени і членкиці повинні явитися на зборах. — За уряд: А. Бабій, Т. Песко, Р. Дмитрів.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Бр. св. Володимира, від. 286, повідомляє всіх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 11. лютого, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт Ст. Просимо всіх членів і члениць прийти на збори самі, а не посилати дітей, бо будуть важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1945 рік і вибір делегата на конвенцію У. Н. Союзу. Довгуючі члени мають вирівнати залеглий дов, бо інакше будуть суспендовані. Просимо членів вписувати свої діти до У. Н. Союзу, бо дешевшого обезпечення ніде не дістанете. — За уряд: В. Челак, педс.; П. Гоч, кас.; Т. Заканич, секр.

АМБРІДЖ, ПА. — Повідомляємо всіх членів Бр. св. О. Николая, від. 276, що місячні збори відбудуться 11. лютого, точно в годині 3. пополудні. Обовязком всіх членів і члениць є явитись на ці збори, бо відбудеться вибір делегатів на конвенцію і будуть інші важні справи до полагодження. — За уряд: І. Новаківський, предс.; І. Ліцовський, кас.; М. Фук, секр.

ШЕНАНДОА, ПА. — Бр. св. Володимира, від. 98, буде мати місячні збори 11. лютого, в годині 2. пополудні, в парохіяльнім домі, Вест Сентер снтріт. Взиваємо всіх членів і члениць прийти на збори, бо буде вибір делегата на конвенцію У. Н. Союзу. Будемо збирати місячні вкладки. — За уряд: Н. Максимчук, предс.; В. Пилипяк, кас.; І. Чорний, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Бр. св. Володимира, від. 65, повідомляє своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться в суботу, 10. лютого, в церковній гали при Ґріp і Савт Стр., в годині 6:30 ввечір. На порядку нарад є важні справи і вибір делеґата на 21. конвенцію У. Н. Союзу. Обовязком урядників і членів є, прийти на ці збори. — А. Сміт, секр.

МІКІС РАКС, ПА. — Бр. св. Володимира, від. 91, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. лютого, в годині 12:30 попол., в гали У. Н. Дому. Обовязком кожного члена є бути цих зборах, бо буде вибір делеґатів і їх заступників на конвенцію У. Н. Союзу. — За уряд: В. Кремін, предс.; П. Паньчак, кас.; Д. Андрейчин, рек. секр.; В. Рудавський, фін. секр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ. — Бр. св. О. Николая, від. 344, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні місячні збори відбудуться в ндеілю, 11. лютого, точно в годині 4. пополудні. Обовязком всіх членів і члениць є прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. На цих зборах буде вибір делеґата на конвенцію У. Н. Союзу. Довгуючих просимо вирівняти свої залеглости. — За уряд: Т. Присташ, предс.; Я. Резнік, кас.; Г. Геба, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Подаємо до відома всім членам Бр. св. Володимира, від. 130, що місячні збори відбудуться в суботу, 11. лютого, в годині 8. ввечір, в салі 30 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження і буде вибір делеґатів та їх заступників на конвенцію У. Н. Союзу. І. Серединський, секр.

КЕМПБЕЛ, О. — Тов. Сокіл, від. 218, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. лютого, в год. 2. пополудні, в гали У. Н. Дому, 165 Гордон Еве. Тому, що є важні справи до полагодження і вибір делеґата на конвенцію У. Н. Воюзу, просимо всіх членів прийти на збори. Члени, що мають старий довг мусять його заплатити на цих зборах, бо інакше уряд мусить р ними поступити, згідно зо статутом і ухвалою з річних зборів. — Уряд.

НЮ АЛЕКСАНДРІЯ, ПА. — На річних зборах 14. січня Бр. св. Петра й Павла, від. 82, вибрало той самий уряд, а то: О. Дзяра, предс.; Т. Шиляк, секр.-кас. Також вибрано делеґатом Олексу Дзиря і його заступником Теодор Шиляк. Адреса урядників та сама.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 75, відбудуться в неділю, 11. лютого, в год. 1. пополудні, в салі У. Н. Дому при Мартін ул. Просимо членів прийти на збори, бо буде вибір делеґата на конвенцію і інші важні справи до вирішення. — За уряд: Р. Вазик, предс.; І. Слупецький, кас.; М. Присташ, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Бр. св. Василія Великого, від. 364, відбудуться в неділю, 11. лютого, в годині 2:30 пополудні, в Українськім Домі на Іст Сайд, 3161 Е. 93 ул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на збори на означений час, бо є важні справи до полагодження і буде вибір делеґата на конвенцію У. Н. Союзу. Довгуючі повинні вирівнати свій довг за себе і за їдти. — Ф. Ольховий, предс.; С. Кравчук, кас.; І. Бец, рек. секр.; І. Сподар, фін. секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Звичайні збори Сестр. Благовіщення, від. 125, відбудуться в неділю, 11. лютого, в год. 1. пополудні, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. На цих зборах буде вибір делеґата на конвенцію У. Н. Союзу, а також інші важні справи. Тому просимо члениць прийти на час. — Ксеня Плетяк, предс.; Петронеля Яворська, кас.; Іванка Подола, секр.

ЙОНГСТАВН, О. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбдууться в неділю, 11. лютого, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 525 В. Райен Еве. Просимо всіх членів прийти на час, бо є важні справи до полагодження. Член, що не явиться на цих зборах, підлягає карі згідно з ухвалою річних зборів. — За уряд: І. Бріяц, предс.; М. Мушинський, кас.; І. Павловський, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Василія, від. 339, відбудуться в суботу, 10. лютого, в год. 7. ввечір, в домі Громаги, 3322 Н. Лавренс ул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів бути на цих зборах, бо маємо важні справи до полагодження, і буде вибір делеґата на конвенцію. — За уряд: І. Сорока, ст., предс.; І. Сорока, мол., кас.; А. Хромяк, секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 11. лютого, в годині 2. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Евеню, Пасейк. На порядку нарад є Тов. справи до полагодження. Обовязком є кожного члена і члениці прийти на збори, бо буде вибір делеґата на конвенцію У. Н. Союзу. О. Боднарчу, предс.; Г. Яськів, секр.

ГЕРКІМЕР, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 192, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. лютого, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі. Буде вибір делеґата на вонвенцію. — К. Довганчук, предс.; М. Конікевич, кас.; М. Політило, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. — Звичайні місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 67, відбудуться в неділю, 11. лютого, в Ліберті галі, в 2. годині пополудні. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на час, бо є важні справи до полагодження і буде вибір делеґата на коневцію. — За уряд: Т. Стадник, предс.; І. Хіровський, кас.; . Пиріг, секр.

ТАРЗАН, ч. 1121. Без милосердя.

Адольф Гітлер говорив: „Ви знаєте секрет, котрий не сміє ніколи бути виявлений... І тільки мертві люди не виявлять секретів, отже..."

„Ви мусите вмерти. Але ви повинні чутися гордими, бо вам дано честь вмерти за вождя".

„Змилосердися", сказав старий професор Малінус. „Ми нічого не зробили..."

„Мовчи, дурню! Милосердя це порок, не чеснота". Потім Гітлер дав сигнал людям у передпокою.